

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการทดลองใช้แบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยการตรวจสอบหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครู และสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานครูเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยจัดอบรมเพื่อเสริมสมรรถภาพทางวิชาการให้แก่ครูประจำการ ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะหน้าที่และงานของครู ตลอดจนการอบรมครูประจำการ ซึ่งมีทั้งเอกสารภายในและต่างประเทศ ในที่นี้จะแยกกล่าวเป็น ๒ ลักษณะคือ

๑. ลักษณะของครูจากความคิดเห็นของครูและนักคนควา
๒. ลักษณะของครูจากผลการวิจัย

ลักษณะของครูจากความคิดเห็นของครูและนักคนควา

สุรินทร์ สรสิริ^๑ มีความเห็นว่า ครูที่ดีจะต้องมีลักษณะหลายประการคือ

๑. คุณลักษณะดี คือรูปร่างและหน้าตาดี การแต่งกายเรียบร้อย รู้จักกาลเทศะ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง วาจาคดี พูดได้ถูกต้อง พูดคล่อง พูดได้ชัดถ้อยชัดคำ และมีการปรับตัวดี

๒. มีศิลป์ในการจัดห้องเรียน ถูกต้องตามหลักวิชา คือมีบรรยากาศที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ ใช้อุปกรณ์การสอนให้เกิดประโยชน์ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบ

๓. มีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี มีไหวพริบในการทำให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ และมีเจตนาที่ดีต่อครู

---

^๑ สุรินทร์ สรสิริ, " ครูดีนั้นเป็นอย่างไร, " วิทยาจารย์, ๗ (กรกฎาคม, ๒๕๑๕), ๓ - ๘.

สอนที่ดี

๔. การสอนดี มีการเตรียมการสอน มีความรู้ในเรื่องที่จะสอน และมีวิธี
๕. มีเจตนาที่ดีที่คอยอาชีพครู
๖. มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้นปกครอง

สาย ภาณุรัตน์^๒ ได้กำหนดคุณสมบัติของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่ต้องการไว้ ๑๒ ประการ ดังนี้

๑. ออกหัวเมืองได้
๒. มีความรักอาชีพครู
๓. ลักษณะท่าทางดี
๔. สุขภาพทางกายดี
๕. สุขภาพทางจิตดี
๖. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
๗. มีความรู้วิชาการดี
๘. มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน
๙. ใจดีและสอนดี
๑๐. มีอุปนิสัยเหมาะสมที่จะเป็นครู
๑๑. มีความประพฤติดี และ
๑๒. ฐานะเรียบร้อยปฏิบัติราชการดี

^๒ สาย ภาณุรัตน์, "ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ต้องการ," ประชาศึกษา, ๑๗ (กุมภาพันธ์, ๒๕๐๕), ๓๕๐ - ๓๕๗.

๔. คุณสมบัติส่วนตัว มีความซื่อตรง สติปัญญาดีเชื่อมั่นในตัวเอง มีความ
คิดริเริ่ม กระตือรือร้น คิดปรับปรุงโรงเรียน เป็นกันเองกับนักเรียน รู้จักผ่อนหนักผ่อน
เบา มีน้ำใสใจจริง สุภาพอ่อนโยน สุขภาพดี รู้จักร่วมมือ ไม่ทำกิริยาอาการอันน่ารำคาญ
พูดชัดแต่ไม่วุ่นวาย ตรงต่อเวลา ใจจะแน่วเที่ยงตรง เข้าใจกฎระเบียบและปฏิบัติโดย
เคร่งครัด รู้จักรักษากลิ่นปากและกลิ่นตัว

๕. มีรูปร่างท่าทางดี มีใบหน้าสะอาด คัดผมเรียบร้อย สุภาพ โทนหนวด
เคราเรียบร้อย เสื้อผ้าสะอาดเรียบร้อย รองเท้าขัดมันสะอาด สวมเสื้อผ้าเหมาะสม
กับกาลเทศะ รักษาท่าทางให้สง่างาม ไม่สูบบุหรี่หรือเคี้ยวหมากฝรั่งหรืออาหารระหว่าง
สอน รักษานิ้วมือเล็บให้สะอาดอยู่เสมอ รักษาฟันให้สะอาด แต่งกายสุภาพ รูปทรงสีสัน
เหมาะสมกับการเป็นครู

พจน์ น้อยแสงศรี ได้พูดถึงคุณสมบัตินี้ของครูที่คิดว่า ครูควรมีคุณสมบัตินี้

๑. คุณสมบัติส่วนตัว ครูที่ดีต้องต้นตัว จริงใจต่อบุคคล เข้าใจเข้าได้
ใจบุญ สะอาด ใจความร่วมมือดี กล้าหาญ เป็นประชาธิปไตย รู้จักกาลเทศะ สง่างาม
ยุติธรรม ราวเรียง ใจกว้าง ซื่อสัตย์ สุจริต สุภาพเรียบร้อย ซื่อเสียดี เปิดเผย มองโลก
ในแง่ดี อคทน รักความก้าวหน้า มีศีลธรรมจรรยา ตรงไปตรงมา มีความรู้ลึกไว เข้าใจ
และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และพูดจริงทำจริงเสมอ เค็ดเล็กต้องการครูที่ให้ความอบอุ่น สุภาพ
อ่อนโยนและมีลักษณะเหมือนแม่ รักเด็ก

๒. คุณสมบัติของครูที่เด็กชอบ คือให้ความช่วยเหลือในเวลาสอนของครู มี
ความร่าเริง มีอารมณ์ขัน เป็นกันเองกับเด็ก มีความยุติธรรม และเห็นอกเห็นใจและเข้า-
ใจเด็ก ตรงข้ามเด็กจะไม่ชอบครูที่ชอบคา คอนแคะ คุร้าย ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความป่า-
เถื่อน ใช้อำนาจกดขี่เยียดแทง หยาบคาย ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ

---

๔ พจน์ น้อยแสงศรี, " ครูที่เด็กจำไม่ลืม, " ศูนย์ศึกษา, ๑๙(มีนาคม-
เมษายน, ๒๕๑๓), ๓๖-๓๘.

ก่ สวัสดิ์พานิชย์^๕ นอกจากนั้น ก่ สวัสดิ์พานิชย์ ไต่ถลาถึงลักษณะของครูที่เด็กชอบมากที่สุดคือ มีความเมตตาและเอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นรายบุคคล ประพฤติตนเหมาะสมและสม่ำเสมอ รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวรู้จักยกย่อง ชมเชยเมื่อเด็กทำดี มีสมรรถภาพในการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง

สมบุญ^๖ ขวัญยืน^๖ และ อรสา กุมาริ ปุกหุต^๗ ไต่ถลาถึงครูที่บุคคลประเภทต่าง ๆ ต้องการดังนี้ ชาวบ้านต้องการครูที่ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและแก่ตัวชาวบ้านเอง มีน้ำใจต่อชาวบ้าน เขาไหนเขาใด ไม่ถือตัว กระทำคนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนสนใจในศาสนา ผู้บริหารการศึกษาต้องการครูที่มีความรู้ดี ทั้งวิชาชีพและความรู้พิเศษทั่ว ๆ ไป มีความคิดริเริ่มสูง ดำรงตนให้เป็นแบบฉบับของครูที่ดีทั่ว ๆ ไป คือมีความซื่อสัตย์ มีเศรษฐกิจดี แต่งกายเหมาะสม ประพฤติดี สุภาพเรียบร้อย มีเหตุมีผล เป็นมิตรกับคนทั่วไป มีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย คือมีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือประสานงานและแบ่งงานกันทำ มีความเชื่อวิธีการแห่งปัญญา รู้จักรักศักดิ์ศรีของความเป็นครู มีความสามัคคีปรองดองกัน และรู้จักระเบียบแบบแผนของทางราชการ เด็กต้องการครูที่สอนดี สอนเก่ง เขาใจง่าย สอนควยความรู้ที่กว้างขวาง เห็นอกเห็นใจนักเรียนเป็นกันเองกับเด็ก มีอารมณ์ขัน นักเรียนต้องการให้ครูเป็นประจุกพอแม่ ผู้ปกครอง

^๕ ก่ สวัสดิ์พานิชย์, "คู่มือสอบวิชาครู พ.กศ., (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๐๖), หน้า ๑๕๔.

^๖ สมบุญ ขวัญยืน, "ครูที่เราต้องการ, "มิตรครู, ๒๔ (ธันวาคม, ๒๕๑๒),

๕.

^๗ อรสา กุมาริ ปุกหุต, "ครูที่เด็กต้องการ, "วิทยาสาร, ๘๑ (พฤศจิกายน, ๒๕๑๔), ๖๗.

นักเรียนต้องการความรัก ความเอาใจใส่และความเห็นอกเห็นใจจากครู ต้องการความ
 ยุติธรรมจากครู ต้องการครูที่มีความรู้ มีอารมณ์ดี หน้าที่าเบิกบานอยู่เสมอ มองโลกใน
 แจกดี มีเหตุผล และมีความรับผิดชอบในหน้าที่และฐานะของตนเอง

เทพ การะเกด^๔ ได้สรุปจากการค้นคว้าว่าครูที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะส่วนตัว
 และปฏิบัติดังนี้

๑. มีบุคลิกภาพดี
๒. ศึกษาความชำนาญรอบด้าน
๓. กระตือรือร้นในการทำงาน
๔. เป็นผู้นำที่ดี
๕. มีจริยธรรมสูง
๖. ดำรงตนอยู่ในที่อันเหมาะสม
๗. เชื่อมมั่นในคุณค่าของงาน
๘. รอบรู้วิถีทางของงาน
๙. ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
๑๐. มีศรัทธาในการสั่งสอนอบรม
๑๑. ใจจิตวิทยาในการสอน
๑๒. พร้อมที่จะรับคำแนะนำและไฝ่หาความรู้
๑๓. ศึกษาเด็กให้เข้าใจ
๑๔. พร้อมที่จะรับแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้
๑๕. ใจเวลาวางให้เป็นประโยชน์
๑๖. ประเมินผลงานของตนเอง

^๔ เทพ การะเกด, " สมบัติครู," ประชาศึกษา, ๑๔ (สิงหาคม, ๒๕๐๕),

ในทางพุทธศาสนาได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สอนหรือครูไว้ ๗ ประการคือ

๑. ปิโย คือทำคนให้เป็นที่รัก
๒. ครุ คือทำคนให้เป็นที่เคารพ
๓. ภาวะนิโย คือวางตนในนาสรวรเสริญ
๔. วตุตา คือหมั่นฝึกสอน
๕. วจนุก ขโม คือรับฟังคำทักท้วงของผู้อื่น
๖. คมฺภีร กตุตา คือสอนด้วยความสุขุมลึกซึ้ง
๗. โนนฺฏ ฐาเน นโยชเย คือไม่แนะนำในทางไม่ควร

อารักษ์ กาญจนพิทักษ์^{๑๐} กล่าวว่า สหพันธ์อาชีพครูแห่งโลกได้ลำดับคุณสมบัติที่ดีและเหมาะสมของครูไว้ดังต่อไปนี้

๑. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจธรรมชาติและจิตใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี
๒. ครูควรมีลักษณะ ริเริ่ม รับผิดชอบ มีอารมณ์ขัน ชยัน เสียสละ
๓. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยแจ่มแจ้งชัดเจน
๔. ครูควรมีสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจดี
๕. ครูควรมีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี
๖. ครูควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และมีสามัญสำนึก

^๙ เจื้อ สตะเวทิน, " ผู้สอน, " จันทร์เกษม, ๘๘(พฤศจิกายน - ธันวาคม, ๒๕๑๖), ๑๓ - ๑๕.

^{๑๐} อารักษ์ กาญจนพิทักษ์, " การจัดและบริหารโรงเรียน, " วารสารวิสามันต์ศึกษา, ๖ (กรกฎาคม - สิงหาคม, ๒๕๑๒), ๑๘.

๗. ครูควรมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
๘. ครูควรมีลักษณะที่น่าคบ และมีท่าทางที่น่านับถือ
๙. ครูควรมีความสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ตนสอน มีขันติธรรมและอดทน

ชัยรัตน์ พุทธชาติ^{๑๑} ให้ความเห็นว่า การที่ครูจะสอนให้เด็กมีความรู้ดี มีความประพฤติดี ตามที่ครูปรารถนานั้น ครูจะต้องพยายามทำความเข้าใจกับเด็ก จำชื่อเด็กที่จะสอนให้ดีที่สุด ลึกซึ้งที่สุด ละเอียดละเอียดที่สุด ซึ่งรวมไปถึงพื้นฐานทางครอบครัว โรคภัยไข้เจ็บ สภาวะจิตของเด็กและความต้องการต่าง ๆ ของเด็ก

ในด้านการสอน สุภาพ วาดเขียน^{๑๒} ได้เสนอแนวทางสำหรับครูใหม่พึงยึดถือและปฏิบัติในด้านการรู้ เพื่อให้ได้ปฏิบัติการสอนให้ได้ผลดี ดังนี้

๑. ผู้สอนจะต้องมีความรู้ มีพื้นฐานความรู้ในด้านวิชาการหรือความรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี
๒. รู้จักกำหนดขอบเขตของวิชาที่จะสอน
๓. เข้าใจในพื้นฐานและความสามารถ สติปัญญาและความต้องการของผู้รับการสอน
๔. รู้จักวางแผนและเตรียมการสอน
๕. พยายามทำตนให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ พร้อมกับปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับการสอน

^{๑๑} ชัยรัตน์ พุทธชาติ, " การรู้จักเด็ก, " มิตรครู, ๑๘ (ตุลาคม, ๒๕๑๖),

๒๐.

^{๑๒} สุภาพ วาดเขียน, " ทำอย่างไรครูใหม่จึงจะสอนได้ดี, " ศูนย์ศึกษา,

๑๒ (มีนาคม, ๒๕๐๘), ๖.

สุรางค์ จันทน์เอม^{๑๓} ได้กล่าวถึงเทคนิคที่ดีในการสอนของครู ดังนี้คือ ทบทวน ความรู้ของนักเรียนก่อนสอน ตรงต่อเวลาในการสอน ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี รู้จักใช้ อุปกรณ์การสอน ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียด ใ้กับการบ้าน สม่่าเสมอพอเหมาะกับนักเรียน รู้จักออกข้อทดสอบ ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ ในการวัดผล มีความกระตือรือร้น สนใจ และตื่นตัวอยู่เสมอ ถ้ายทอดและอธิบายข้อเท็จจริงได้อย่าง กระจางแจ่ม กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและสอนให้นักเรียนรู้จักคิดอยู่เสมอ

พัสน์ น้อยแสงศรี^{๑๔} ได้กล่าวถึงการสอนอีกเช่นกันว่า การสอนเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพที่สุดนั้น ครูจะต้องมีการเตรียมพร้อมอย่างดี สิ่ง หนึ่งที่ครูควรรู้อย่างแน่นอนในการสอน ซึ่งมีหลักสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. วางจุดมุ่งหมายในการสอน หรือวางความมุ่งหมายที่เป็นพฤติกรรม
๒. มีการสำรวจตรวจสอบพื้นฐานของนักเรียนก่อน
๓. ลงมือทำการสอน
๔. สร้างวิธีประเมินผล

อาคม จันทรสุนทร^{๑๕} ได้กล่าวว่า ผู้ที่เป็นครูต้องรู้หน้าที่และงานของครูเป็น อย่างดี ซึ่งประกอบคด้วย งานธุรการ เช่น ทำบัญชีเรียกชื่อ ทำสมุดประจำชั้น ทำสมุดประจำตัวนักเรียน ทำ ค. ๒ก. ทำงานปกครองชั้นเรียน และงานจัดชั้นเรียน

^{๑๓} สุรางค์ จันทน์เอม, ขอเสนอแนะการปรับปรุงตัวครูและการสอน, " มิตรครู, ๘(มีนาคม, ๒๕๐๘), ๑๕.

^{๑๔} พัสน์ น้อยแสงศรี, คร. " ระเบียบการสอนทั่วไป, " มิตรครู ๓(กุมภาพันธ์, ๒๕๑๔), ๒๖.

^{๑๕} อาคม จันทรสุนทร, " งานของเรา ครูประจำชั้น, " มิตรครู, (กันยายน, ๒๕๑๖), ๑๕.

สำหรับความคิดเห็นของชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีเท่าที่พอจะยกตัวอย่างให้เห็นมีดังนี้

จอห์น เอฟ โอลเลส^{๑๖} มีความเห็นว่านักเรียนชอบครูที่เป็นมิตร ให้ความช่วยเหลือนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองชอบครูที่ทำงานเก่ง ฉลาด และเอาใจใส่ดูแลเด็กเสมอ ผู้บริหารชอบครูที่ทำงาน ไม่นั่งเมื่อทำงานหนัก คณะกรรมการบริหารชอบครูที่ไม่มีอันตราย ชอบครูที่มีความรู้ดี มีนคง และเงินเดือนถูก

จี วูสเลย์ วอชเบิร์น^{๑๗} กล่าวว่า ครูเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับ ดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีการศึกษาคดี มีวาจาดี มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีความรู้วิชาครู รู้วิธีสอนแบบต่าง ๆ จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก รูวาเด็กแต่ละคนมีประสบการณ์และความสนใจต่างกัน รู้จักคัดแปลงสภาพในห้องเรียนให้เหมาะสม รูความต้องการและความสามารถของเด็ก และรู้หลักประชาธิปไตย

เรมอน เอช แฮร์ริสัน และ ลอเรนซ์ อี โกวิน^{๑๘} มีความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี สรุปได้คือ ครูควรเป็นนักการสอน วางแผนการสอนได้ดี สอนเด็กใหญ่จักรับนิคชอบ สอนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้รู้จักรับผิดชอบรวมกิจกรรมต่าง ๆ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับความต้องการและความสนใจของเด็ก

^{๑๖} John F. Ohles, Introduction to Teaching, (New York: Raudom House, Inc., C. 1970), pp. 38 - 39.

^{๑๗} G. Woseley Washburne, What is progressive Education ? (New York : The John Day Company, 1952), pp. 82 - 83.

^{๑๘} Raymond H. Harrison, and Lawrence E. Gowin, The Elementary Teacher in action, (San Francisco : Wadsworth Publishing Co., Inc., 1958), pp. 44 - 48.

ลักษณะของครูจากผลการวิจัย

พ.ศ. ๒๕๑๑ ล้อม ไชยศรี^{๑๕} ได้สำรวจลักษณะครูที่ดีในทัศนของนักเรียนชายมัธยมต้น โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย พบว่าประมาณร้อยละ ๕๐ ของนักเรียนทั้งหมดชอบครูที่พูดจาสุภาพ และเห็นว่าครูควรจะได้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนทุกกรณี เช่น ความประพฤติ ความมีระเบียบวินัย ความสะอาดเรียบร้อย แต่งกายเรียบร้อย มีอารมณ์แจ่มใส ราเริง สุขุม เยือกเย็น มีสุขภาพสมบูรณ์ ใจดี และเข้มงวดบางครั้งบางคราว เมื่อนักเรียนกระทำผิดระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ครูควรตักเตือนและคาดโทษไว้ก่อน ลักษณะที่นักเรียนไม่ชอบคือลักษณะที่ชอบคุกคาม ข่มขู่บังคับและลงโทษ มีพัฒนา ปิยะมาตา^{๒๐} ได้ทำการสำรวจลักษณะของครู โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี จำนวน ๑,๔๐๖ คน ปรากฏว่าลักษณะของครูมีดังนี้

๑. การสอนดี
๒. มีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย
๓. มีความเมตตากรุณา
๔. ให้ความสำคัญปรึกษา แนะนำนักเรียน
๕. มีความยุติธรรม ซื่อตรง

^{๑๕} ล้อม ไชยศรี, " ลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชายมัธยมต้นโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๐, " (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑), หน้า ๑๓๖.

^{๒๐} พัฒน ปิยะมาตา, " การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี, " (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๑), หน้า ๕๓.

๖. มีบุคลิกภาพดี
๗. มีสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน
๘. ดึงเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน
๙. ให้ความช่วยเหลือนักเรียน

พ.ศ. ๒๕๑๕ พรพิมล เฟิงศรีทอง^{๒๑} ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครู กับนักวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ครูทั่วไปเป็นผู้ที่มีความรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้ ปรับปรุงวิธีเรียนให้ดีขึ้น เข้าสังคมได้ดี และร่าเริงแจ่มใส สามารถควบคุมตนเองได้ดี มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน มีความรับผิดชอบ มีความอดทน มีความมั่นคงสม่ำเสมอ มีเหตุผล มีความเชื่อถือได้ มีความสุภาพอ่อนน้อม ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ไม่หนีงานและรักเด็ก

ไพจิตร ชยางกูร^{๒๒} ได้สำรวจทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียน สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อนิสิตฝึกสอน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ปรากฏว่านักเรียน ชอบนิสิตฝึกสอนที่มีกิริยา ท่าทางสุภาพเรียบร้อย แต่งกายสุภาพสมเป็นอาจารย์ พุดจาไฟเราะ อ่อนหวาน ให้โอกาสนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการสอน ใจดีมีเมตตากรุณา ช่วยเหลือ นักเรียนด้วยดีทุกด้าน พุดเสียงชัดเจนในเวลาสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๒๑} พรพิมล เฟิงศรีทอง, " การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูกับนักวิทยาศาสตร์, " (ปริญญาบัตรศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๕), หน้า ๑๔๗.

^{๒๒} ม.ล.ไพจิตร ชยางกูร, " การสำรวจทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อนิสิตฝึกสอน, " (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘), หน้า ๓๖.

คณิง จันทวงศ์^{๒๓} ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูที่สำเร็จการศึกษา จากสถาบันฝึกหัดครู โดยการสอบถามครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยตอนหนึ่งพบว่า ครูใหญ่ต้องการครูที่มีความรู้ ความสามารถในวิชาพิเศษ เช่น เกษตรกรรม พละนาฏย และศิลปศึกษา เพื่อช่วยกิจกรรมของชุมชน

พ.ศ. ๒๕๑๘ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา^{๒๔} ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่สังคมต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูไม่ควรเล่นการพนัน ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนตลอดเวลา วางตัวเป็นกันเองกับนักเรียน มีมารยาทเรียบร้อย ครูจะต้องมีความรู้วิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากวิชาที่สอน ในด้านการสอนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบครูที่สอนให้เด็กเข้าใจ และสนใจ สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูควรเข้มงวดกวดขัน ไม่ปล่อยปละละเลยต่อการที่นักเรียนทำผิดระเบียบ ครูควรอบรมความประพฤติของนักเรียนโดยสอดแทรกในชั่วโมงสอน ทำให้นักเรียนสมเหตุสมผล ครูควรให้ความสนิทสนมกับเด็ก ให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กประสบปัญหา ครูควรมีเสียงพูดชัดเจน แจ่มใส แต่งกายเรียบร้อย ใช้คำพูดไพเราะเสมอ ควรมีอารมณ์ขันบ้างโอกาสมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีลักษณะเป็นผู้นำ

---

^{๒๓} คณิง จันทวงศ์, "ความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครู," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๘๖ - ๘๘.

^{๒๔} วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามมิตร ๒๕๑๘), ๑๒๓ หน้า.

พ.ศ. ๒๕๑๘ กรมการฝึกหัดครู^{๒๕} ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี จากกลุ่มตัวอย่าง ๖ ประเภท คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครู คีษานีเทศก์ ผู้บริหาร การศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งอยู่ในจังหวัดที่มีวิทยาลัยครูและจังหวัดใกล้เคียงกับวิทยาลัย ครูนั้น ๆ โดยถือเอาจังหวัดที่มีวิทยาลัยครูเป็นศูนย์กลาง ๑๒ วิทยาลัย ใน ๓ ภาค คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปลักษณะของครูที่ดีได้ดังนี้

๑. มีคุณธรรมและความประพฤติดี
๒. มีความรู้ความวิชาการ มีความรู้หลักสูตรที่สอน การแนะแนวและการปกครอง
๓. ชอบคนควาและหาความรู้ใหม่ ๆ มาสอน
๔. มีความยุติธรรม
๕. มีบุคลิกลักษณะดี
๖. แต่งกายสุภาพ สะอาด เหมาะสม
๗. ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่
๘. มีสุขภาพทางกายและจิตดี
๙. มีมนุษยสัมพันธ์ดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๒๕} กรมการฝึกหัดครู, "คุณลักษณะของครูที่ดี, " รายงานการวิจัย (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๑๘), ๘๐ หน้า (อัครสำเนา).

ก.ศ. ๑๕๔๗ ปอล วิท^{๒๖} ได้วิเคราะห์ลักษณะของครูที่ดีจากจดหมายของนักเรียนชั้นประถมและมัธยมจำนวน ๑๒,๐๐๐ ฉบับ พบว่าครูที่ดีมีคุณลักษณะสำคัญที่สุด ๑๒ ประการ คือ

๑. มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย
๒. มีความกรุณาและสนใจเด็กเป็นรายบุคคล
๓. อ่อนน้อม
๔. มีความสนใจกว้างขวาง
๕. ลักษณะทางที่ดี
๖. ยุติธรรม ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก
๗. มีอารมณ์ขัน
๘. มีความประพฤติดีคงเส้นคงวา
๙. สนใจในปัญหาของเด็ก
๑๐. รู้จักยืดหยุ่น
๑๑. รู้จักยอมรับและยกย่อง
๑๒. นำวิธีแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาสอน

ก.ศ. ๑๕๔๖ โรเบิร์ต อาร์ คาร์ค และ อี ซี เอสตราบรูก^{๒๗} ได้ทำการวิเคราะห์งาน (Job Analysis) ผลของการวิเคราะห์พบว่า คุณลักษณะที่ดี

---

^{๒๖} Paul Witty, " An Analysis of the Personality Traitsof the Effective Teacher, " Journal of Educational Research, XXXX (1947), 622 - 671.

^{๒๗} Robert R. Karch and E.C. Estrabrook, 250 Teaching Techniques (Milwaukee : The Bruce Publishing Co., 1956), pp. 120-131.

ของครูมี ๕ ประการ คือ ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ด้านการสอน ด้านที่ลัทธิธรรมจรรยา ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ด้านลักษณะท่าทาง ครูที่ดีต้องสนใจและพยายามที่จะเข้าใจปัญหาของนักเรียน ตอบปัญหาทุกปัญหา อย่าให้เรื่องส่วนตัวมา มีอิทธิพลกับทัศนคติที่มีต่อนักเรียน พยายามขจัดเรื่องยุ่งยากและอุปสรรคต่าง ๆ พยายามควบคุมอยู่ตลอดเวลา มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ใจคอหนักแน่นเมื่อนักเรียนถามปัญหา หรือเมื่อตนเองไม่สามารถตอบได้ ไม่สนใจนักเรียนเพียงคนใดคนหนึ่ง ไม่สนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป ไม่ทำให้นักเรียนอับอาย ชมเชยนักเรียนเมื่อทำงานได้ผลก้าวหน้า ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และเมื่อนักเรียนทำผิด มีการทัศนคติลงโทษด้วยความมีเหตุผล

ปี ค.ศ. ๑๙๔๔ เดวิด เจ. ไรอัน และคณะ^{๒๔} ได้เริ่มศึกษาองค์ประกอบของครูทั้งหมด ๕ ด้าน คือ

๑. ด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน พบว่าครูที่ดีมีลักษณะ ๓ ประการคือ
  - ๑.๑ ให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจและมีความเป็นมิตร
  - ๑.๒ มีความรับผิดชอบ ทำงานอย่างมีระบบแบบแผน
  - ๑.๓ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๒. ด้านทัศนคติ พบว่าครูที่ดีมีลักษณะดังนี้
  - ๒.๑ สนใจในความคิดเห็นของนักเรียน
  - ๒.๒ สนใจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน
  - ๒.๓ สนใจความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้อื่น
๓. ด้านทัศนคติต่อการศึกษา ครูที่ดีถือเอาการเรียนเป็นศูนย์กลาง

^{๒๔}

David G. Ryans and others, Characteristics of Teachers (Washington D.C.: American Council on Education, 1970), p. 82.

อย่างค

๔. ด้านความสามารถทางภาษา ครูที่คั้นั้นมีความเข้าใจภาษาพูดและพูดได้

ตัวคั้นั้น

๕. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ครูที่คั้นั้นมีอารมณ์มั่นคง สม่่าเสมอและปรับ

พ.ศ. ๒๕๑๘ นันทนา ฮันศิริ^{๒๔} ได้วิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ผลปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาเห็นว่าครูประถมศึกษาที่ดี ควรมีความรู้ ทักษะ ทัศนคติ หน้าที่ และงานครู ดังนี้

- ๑. ความรู้ของครู
  - ๑.๑ ความรู้วิชาสามัญ ความรู้ที่จำเป็นมากที่สุดได้แก่
    - ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของภาษาไทย
    - การสงวนทรัพย์สินากรธรรมชาติ
    - ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
    - ชาวและเหตุการณ์ปัจจุบัน
  - ๑.๒ ความรู้วิชาครู ที่จำเป็นมากที่สุดได้แก่
    - ความรู้เกี่ยวกับการจัดห้องเรียน
    - การจัดตารางสอน
    - จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
    - เนื้อหาสาระของหลักสูตร
    - ขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปจัดทำบันทึกการสอน

^{๒๔} นันทนา ฮันศิริ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๔๓ - ๕๓.

- ๑. วิธีสร้างแรงจูงใจ
- ๒. จิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก
- ๓. การเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบทเรียน
- ๔. วิธีการสร้างอุปกรณ์การสอนอย่างง่าย ๆ

๒. ทักษะในการสอน ที่จำเป็นมากที่สุดได้แก่

- ๑. เตรียมการสอนและทำบันทึกการสอน
- ๒. พุทธิชา ๆ ชัดเจน พึงเข้าใจง่าย
- ๓. ตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๔. ส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้

๓. ทัศนคติของครู

- ๑. ซื่อสัตย์และเที่ยงตรงทางวิชาการอยู่เสมอ
- ๒. มีความยุติธรรม
- ๓. มีระเบียบวินัย
- ๔. มีความรับผิดชอบ
- ๕. ตรงต่อเวลา
- ๖. มนุษย์สัมพันธ์ดี
- ๗. ซื่อสัตย์

๔. หน้าที่และงานของครู

- ๑. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน
- ๒. ตรวจสอบคุณภาพงานของนักเรียน
- ๓. ประสานงานกับครูใหญ่และเพื่อนร่วมงาน
- ๔. ปกครองนักเรียน

- ฐานะและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
- จัดทำรายงานผลการเรียน
- การจัดอุปกรณ์และเอกสารให้เป็นระเบียบ

ในปีเดียวกัน นิกา เพชรสม^{๓๐} ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยแบ่งเป็น ๔ หมวด เช่นกัน คือ หมวดความรู้ของครู ทักษะในการสอนของครู ทัศนคติกับหน้าที่และงานของครู ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าครูควรจะมีความรู้ในเรื่อง สาเหตุและผลของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ประโยชน์ โทษ และการป้องกันยาเสพติด ความก้าวหน้าใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ คำนวณวิชาครูควรจะช่วยเหลือแนะนำให้ครูใหม่ได้ ศึกษาสาเหตุความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อแก้ไข และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในด้านทักษะครูควรจะสามารถจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่จะสอนได้อย่างเหมาะสม ศึกษาเพิ่มเติมในวิชาที่สอนอยู่เสมอ ใช้คำพูดได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องทั้งการพูด การเขียน การอธิบายและการถ่ายทอดความรู้ ในด้านทัศนคติ ครูควรจะซื่อสัตย์และกระตือรือร้นในการทำงาน มีวาจาสุภาพเป็นมิตร มีใจเมตตาแก่นักเรียนทุกคน เสียสละให้เกียรติแก่ผู้อื่น ส่วนด้านหน้าที่และงานของครู ครูควรทำบัญชีเรียกชื่อได้ มีการเตรียมการสอน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและคนทั่วไป

^{๓๐} นิกา เพชรสม, " ความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา, " (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๖๕ - ๖๘.

ระคม บุญเรือง^{๓๑} ได้วิจัยเรื่องเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาอีกเช่นกัน โดยสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและครูปกครองในจังหวัดอุตรดิตถ์ นักเรียนส่วนมากเห็นว่าครูควรมีความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาครูมากที่สุดในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการทางศาสนา การร้องเพลงไทยเดิม หรือเพลงไทยสากล เกษตรกรรมเบื้องต้น พื้นฐานทางครอบครัวของเด็ก ในด้านทักษะการสอนของครู ครูควรจะสามารถอธิบายได้แจ่มแจ้งชัดเจน สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองกับนักเรียน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างฉลาด ครูควรมีทัศนคติที่ดี ไม่ชอบบอขายมุข มีความยุติธรรม ชอบสอน รู้จักควบคุมอารมณ์ และครูควรจะทำหน้าที่ของครูได้ คือ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน รู้และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน จัดเก็บเอกสาร อุปกรณ์การสอนเข้าหมวดหมู่ และตรวจสอบคุณภาพของนักเรียน ส่วนครูปกครองมีความคิดเห็นว่า ครูควรจะมีหลักและวิธีการแนะแนว วิธีการทางศาสนา เกษตรกรรมเบื้องต้น สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำชื่อนักเรียนได้ นำนิทานมาประกอบการสอนได้ มีความสามัคคี แต่งกายเหมาะสม เป็นกันเอง ยุติธรรม ทำสมุเคราะห์งานประจำตัวนักเรียน ดูแลช่วยเหลือเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย และรวมกิจกรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

จากรายงานการวิจัยของกรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ^{๓๒} เรื่อง การติดตามผลการฝึกหัดครู พอสรุปลั้คั้งนี้

^{๓๑} ระคม บุญเรือง, "ความคิดเห็นของนักเรียนและครูปกครองในจังหวัดอุตรดิตถ์เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า จ - ฉ.

^{๓๒} กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การติดตามผลการฝึกหัดครู, (เอราวัณการพิมพ์, ตุลาคม ๒๕๑๘), หน้า ๓๓ - ๓๕.

ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรฝึกหัดครู ครูประจำการที่เรียนสำเร็จการศึกษาในระดับ ป.กศ.สูงจากวิทยาลัยครู และยังไม่ได้อีกศึกษาต่อเพิ่มเติม ได้สรุปว่า

๑. ความรู้ความสามารถในวิชาการศึกษาไม่พอเพียงต่องานที่ได้รับมอบหมายในปัจจุบัน

๒. รายวิชาที่เป็นประโยชน์มากได้แก่ จิตวิทยาการศึกษา หลักการสอน พัฒนาการเด็ก ภาษาไทย และสังคมศึกษา

๓. รายวิชาที่เป็นประโยชน์น้อยได้แก่ บรรณารักษศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดูกเสือและอนุชาด

๔. เปรียบเทียบระดับความสำคัญของวิชาต่าง ๆ โดยเรียงลำดับจากวิชาที่มีประโยชน์มากไปหาวิชาที่มีประโยชน์น้อย ดังนี้

หมวดวิชาสามัญ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

หมวดวิชาพิเศษ คือ พลานามัย เกษตรกรรมศิลป์ ศิลปะศึกษา หัตถศึกษา คหกรรมศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ ดูกเสือ อนุชาด และบรรณารักษศาสตร์

หมวดวิชาการศึกษา คือ จิตวิทยาการศึกษา หลักการสอน พัฒนาการเด็ก หลักการศึกษา วิธีสอนคณิตศาสตร์ วิธีสอนสังคมศึกษา วิธีสอนวิทยาศาสตร์ การฝึกสอน และวิธีสอนภาษาอังกฤษ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิชาการต่อครูประจำการ การส่งเสริมทางวิชาการ ต่อครูประจำการจากผลการวิจัยปรากฏว่า มีแนวปฏิบัติอย่างเดียวกันทั้งจังหวัดที่มีวิทยาลัยครูและจังหวัดที่ไม่มีวิทยาลัยครู คือการส่งเสริมวิชาการกระทำโดยส่งครูเข้ารับการอบรมโดยไม่ออกค่าใช้จ่ายเป็นส่วนใหญ่ วิธีรองลงมาได้แก่การจัดหาวารสารทางวิชาการมาไว้ในห้องสมุด ส่วนความต้องการของครูประจำการทั้งระดับ ป.กศ. และ

ป.กศ.สูง ระบุไว้ ๓ ประการคือ จัดหาวัสดุ หนังสือ และอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอ การอบรมวิชาการใหม่ ๆ ในครูประจำการ และให้โอกาสศึกษาต่อหมุนเวียนกัน

ผลการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี ทั้งของนักการศึกษาชาวไทย และชาวต่างประเทศ สรุปให้อยู่ในหมวดต่าง ๆ ได้ ๔ หมวด ดังนี้

หมวด ก. ความรู้ของครู (ความรู้วิชาสามัญและความรู้วิชาครู)

ครูที่ดีมีลักษณะ ดังนี้คือ มีความรู้ดี รู้วิชาพื้นฐานและวิชาชีพเป็นอย่างดี วิชาและเหตุการณ์ประจำวัน มีความรู้วิชาที่สอนอย่างถ่องแท้ มีความรู้ที่จะสอนวิชาอื่น ๆ ได้หลายวิชา รู้และเข้าใจการใช้หลักสูตร รู้จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก จิตวิทยาทั่ว ๆ ไป รู้วิธีผลิตและใช้อุปกรณ์การสอน รู้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ รู้ระเบียบการวัดผล และหลักการวัดผล สามารถใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ ได้ รู้หลักการแนะนำผู้ปกครองและนักเรียนสามารถแนะนำคำแนะอาชีพผู้ปกครองนักเรียน เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้แก่สังคมได้ และรู้ระเบียบราชการเป็นอย่างดี

หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู ครูที่ดีมีทักษะในการสอนดังนี้

มีการวางแผนการสอน บันทึกการสอนล่วงหน้าทุกครั้ง มีวิธีการสอนที่เข้าใจง่าย ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี สอนให้เด็กเจริญงอกงามตามความมุ่งหมายของหลักสูตร สอนได้หลายวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้หลักจิตวิทยาในการสอน ทบทวนความรู้ให้นักเรียนก่อนสอน สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จำชื่อนักเรียนที่สอนได้แม่นยำและรู้พื้นฐานทางครอบครัวของเด็ก ฐานะของเด็ก ใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสมกับลักษณะวิชาและสภาพการเรียนการสอน กระตุ้นให้นักเรียนสนใจ สอนให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักค้นคว้า เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดอย่างอิสระเสรีอย่างมีเหตุผล สื่อความหมายได้ทั้งการพูดและการเขียน ถายทอดและอธิบายได้แจ่มแจ้ง ชัดเจน ตอบปัญหานักเรียนได้กระจ่าง ให้การบ้านสม่ำเสมอพอเหมาะ และวัดผลการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามหลักวิชา

หมวด ค. ทักษะของครู ครูที่ดีมีทัศนคติต่าง ๆ ดังนี้

รักและศรัทธาในอาชีพครู รักการสอน เข้มแข็ง อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต
 ประหยัด รอบคอบ มีเหตุมีผล อารมณ์ดี ราเวียงเสมอ มีอารมณ์ขัน ตรงเวลา รู้จักกาล-
 เทศะ มีระเบียบ เสียสละ สุภาพ กล้าหาญ มองโลกในแง่ดี รักความเป็นมิตร รักความ
 สามัคคี เป็นประชาธิปไตย ให้เกียรติและไม่ดูถูกผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 เห็นอกเห็นใจนักเรียนและผู้อื่น มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ชยันกระตือรือร้นในการทำงาน ใฝ่
 หาคำความรู้ ศึกษาเพิ่มเติมและปรับปรุงตนเองเสมอ รักษาความลับได้ดี มีวัฒนธรรมและ
 ศิลธรรมดี

หมวด ง. หน้าที่และงานของครู ครูที่ดีมีความสามารถทำบัญชีเรียกชื่อ สมุด
 ประจำชั้น และทะเบียนประวัตินักเรียน สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน ทำรายงานผล
 การเรียน จัดชั้นเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียน น่ายุ สะอาดเรียบร้อย เก็บ
 สิ่งของเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย ง่ายต่อการใช้ ปกครอง
 นักเรียนและควบคุมชั้นเรียนได้เรียบร้อยตามหลักการของประชาธิปไตย ดูแลความปลอดภัย
 ของนักเรียน อบรมสั่งสอนนักเรียน ตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนทุกเช้า ช่วยเหลือนักเรียน
 ที่มีปัญหา เมื่อเจ็บป่วย สอดส่องดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนและนักเรียนตลอดจนเพื่อน
 ร่วมงาน ทำงานธุรการของโรงเรียน ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ทำงาน
 ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน คนงานและ
 ผู้อื่นได้ดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย